

Zaak C-572/21

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

16 september 2021

Verwijzende rechter:

Högsta Domstolen (Zweden)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

14 september 2021

Verzoekende partij:

CC

Verwerende partij:

VO

C-572/21 – 1

PROCES-VERBAAL

[omissis]

[omissis]

14.9.2021

[omissis]

PARTIJEN

Verzoekende partij

CC

[omissis]

Verwerende partij

VO

[omissis]

VOORWERP

Gezag over een kind e.d.

BESTREDEN BESLISSING

Beslissing van de Hovrätt över Skåne och Blekinge (rechter in tweede aanleg Skåne en Blekinge, Zweden) van 11 november 2020 [omissis]

De Högsta Domstol (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Zweden), die partijen in de gelegenheid heeft gesteld om opmerkingen in te dienen over de voorlopige geformuleerde vraag, geeft de volgende

BESLISSING

De Högsta Domstol besluit het Hof van Justitie van de Europese Unie te verzoeken om een prejudiciële beslissing overeenkomstig **bijlage A** bij dit proces-verbaal.

De Högsta Domstol schorst de behandeling van de zaak in afwachting van de uitspraak van het Hof.

[omissis]

BIJLAGE A

PROCES-VERBAAL

[omissis]

VERZOEK OM EEN PREJUDICIËLE BESLISSING

Achtergrond

- 1 CC en VO hebben samen een zoon, M, die is geboren in 2011. CC heeft sinds de geboorte van M als enige het gezag over het kind. M woonde in Zweden tot oktober 2019, toen hij naar een internaat in Rusland ging.
- 2 Op 13 december 2019 heeft VO een procedure ingesteld tegen CC. Hij vorderde onder meer dat hem het exclusieve gezag over M zou worden toegekend. Subsidiair vorderde VO dat hij en CC gezamenlijk het gezag over M zouden uitoefenen en dat de zoon zijn gewone verblijfplaats bij hem zou hebben. De vorderingen werden ook in kort geding ingesteld.
- 3 CC heeft die vorderingen bestreden. Zij vorderde op haar beurt primair dat zij als enige het gezag over M zou behouden en subsidiair dat zij en VO gezamenlijk het

gezag over hun zoon zouden uitoefenen. De vorderingen werden in kort geding ingesteld.

- 4 Voorts vorderde CC dat de tingsrätt (rechter in eerste aanleg, Zweden) het beroep van VO zou verwerpen voor zover het betrekking had op het gezag en de verblijfplaats. Als grondslag voor de vordering tot verwerping voerde zij aan dat M zijn gewone verblijfplaats heeft in Rusland en dat de Zweedse rechter daarom niet bevoegd is om te oordelen over de ouderlijke verantwoordelijkheid voor M. Volgens CC vestigde M in oktober 2019 zijn gewone verblijfplaats in Rusland. Hoe dan ook heeft M volgens CC daarna zijn gewone verblijfplaats in Rusland gevestigd.
- 5 VO heeft zich verweerd tegen de vordering van CC tot verwerping van zijn beroep. Als reden voerde hij aan dat M zijn gewone verblijfplaats nog steeds in Zweden heeft en onder alle omstandigheden zijn gewone verblijfplaats in Zweden had toen het beroep werd ingesteld.

Beoordeling van de bevoegdheid door de tingsrätt en de hovrätt

- 6 De tingsrätt heeft eerst vastgesteld dat de bevoegdheid van de rechter moest worden getoetst aan de Brussel II-verordening¹ of het Haags Verdrag van 1996².
- 7 De tingsrätt heeft geconstateerd dat die verordening volgens artikel 61 ervan voorrang heeft boven dat verdrag indien het kind zijn gewone verblijfplaats heeft in een van de lidstaten van de Europese Unie. De tingsrätt is van oordeel dat bij de toepassing van deze bepaling moet worden uitgegaan van de plaats waar het kind zijn gewone verblijfplaats had toen de zaak aanhangig werd gemaakt.
- 8 Dienovereenkomstig en omdat M niet werd geacht zijn gewone verblijfplaats in Rusland te hebben verkregen toen de zaak aanhangig werd gemaakt, oordeelde de tingsrätt dat de bevoegdheidskwestie moest worden beoordeeld op basis van de Brussel II-verordening en dat de Zweedse rechter krachtens artikel 8, lid 1, van deze verordening bevoegd was om de zaak te beslechten. Derhalve werd de vordering van CC tot verwerping van het beroep afgewezen.
- 9 De hovrätt bevestigde de beslissing van de tingsrätt dat de Zweedse rechter bevoegd is krachtens artikel 8, lid 1, van de Brussel II-verordening.

Beoordeling van de vorderingen in kort geding door de tingsrätt en de hovrätt

¹ Verordening (EG) nr. 2201/2003 van de Raad van 27 november 2003 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en tot intrekking van verordening (EG) nr. 1347/2000.

² Het op 19 oktober 1996 te 's-Gravenhage ondertekende Verdrag inzake de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning, de tenuitvoerlegging en de samenwerking op het gebied van ouderlijke verantwoordelijkheid en maatregelen ter bescherming van kinderen.

- 10 De tingsrätt heeft in kort geding besloten dat VO als enige het gezag over M zou uitoefenen. De hovrätt heeft deze beslissing vernietigd. CC oefent daarom als enige het gezag uit over M. De zaak is aanhangig bij de tingsrätt.

Procedure bij de Högsta Domstol

- 11 CC heeft gevorderd dat de Högsta Domstol een hogere voorziening zou toelaten en het beroep van VO zou verwerpen wat betreft het gezag en de verblijfplaats. Volgens CC moet de bevoegdheidskwestie worden beoordeeld op basis van het Haags Verdrag, wat ertoe leidt dat de Zweedse rechter niet bevoegd is om de zaak te beslechten. Zij heeft meegedeeld dat zij beroep heeft ingesteld bij de Russische rechter, die zich op 20 november 2020 bevoegd heeft verklaard voor alle kwesties die verband houden met de ouderlijke verantwoordelijkheid voor M.
- 12 CC heeft de Högsta Domstol verzocht om bij het Hof een verzoek om een prejudiciële beslissing in te dienen met betrekking tot de uitlegging van artikel 61 van de Brussel II-verordening.
- 13 VO heeft zijn standpunt gehandhaafd wat betreft de kwestie van de gewone verblijfplaats en heeft aangevoerd dat het van het grootste belang is dat de aanhangige procedure over het gezag zo snel mogelijk wordt afgesloten.
- 14 De Högsta Domstol heeft zich nog niet uitgesproken over de vraag of in de onderhavige zaak een hogere voorziening moet worden toegelaten.

Toepasselijke bepalingen

Brussel II-verordening

- 15 Volgens artikel 8, lid 1, van de Brussel II-verordening zijn ter zake van de ouderlijke verantwoordelijkheid bevoegd de gerechten van de lidstaat op het grondgebied waarvan het kind zijn gewone verblijfplaats heeft op het tijdstip dat de zaak bij het gerecht aanhangig wordt gemaakt. Volgens artikel 16 wordt normaal gesproken een zaak geacht aanhangig te zijn gemaakt op het tijdstip waarop het stuk waarmee het geding wordt ingeleid bij het gerecht wordt ingediend.
- 16 Bij de toepassing van artikel 8, lid 1, geldt het beginsel van perpetuatio fori. Dit houdt in dat wanneer de zaak aanhangig is gemaakt bij een bevoegde rechter, deze rechter zijn bevoegdheid behoudt, ook al vestigt het kind tijdens de procedure voor die rechter zijn gewone verblijfplaats in een andere lidstaat. ([omissis])
- 17 De verhouding tussen de Brussel II-verordening en het Haags Verdrag wordt geregeld in artikel 61 van de verordening. Daarin is bepaald dat de verordening voorgaat op het verdrag, onder meer indien het betrokken kind zijn gewone verblijfplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat.

Haags Verdrag

- 18 In artikel 5, lid 1, van het Haags Verdrag is bepaald dat de rechterlijke en administratieve autoriteiten van de verdragsluitende staat waar het kind zijn gewone verblijfplaats heeft, bevoegd is om maatregelen te nemen die strekken tot de bescherming van zijn persoon of vermogen. Volgens artikel 5, lid 2, van het verdrag geldt als hoofdregel dat in geval van verplaatsing van de gewone verblijfplaats van het kind naar een andere verdragsluitende staat de autoriteiten van de staat van de nieuwe gewone verblijfplaats bevoegd zijn.
- 19 In afwijking van wat van toepassing is op grond van de Brussel II-verordening, geldt het beginsel van perpetuatio fori niet bij de toepassing van het Haags Verdrag. Indien een kind zijn nieuwe gewone verblijfplaats vestigt in een nieuwe verdragsluitende staat, is de eerste verdragsluitende staat niet langer bevoegd. ([omissis])

Noodzaak van een prejudiciële verwijzing

- 20 Zowel de tingsrätt als de hovrätt hebben geoordeeld dat M zijn gewone verblijfplaats in Zweden had toen de zaak aanhangig werd gemaakt bij de tingsrätt, zodat de Zweedse rechter krachtens artikel 8, lid 1, van de Brussel II-verordening bevoegd is om de zaak te behandelen. Na dat tijdstip is de verbondenheid van M met Rusland toegenomen en heeft een Russische rechter zich bevoegd verklaard om een aldaar aanhangig gemaakte zaak te beoordelen.
- 21 Gelet op het voorgaande kan het van belang zijn in hoeverre het beginsel van perpetuatio fori in de onderhavige zaak van toepassing is. Aangezien het beginsel van toepassing is ten aanzien van andere lidstaten, houdt dat in dat het voor de bevoegdheid van de Zweedse rechter niet relevant is of een kind tijdens de procedure voor de rechter zijn gewone verblijfplaats vestigt in een andere lidstaat van de Europese Unie (zie punt 16 [hierboven]). De vraag is of artikel 8, lid 1, van de Brussel II-verordening op dezelfde wijze moet worden toegepast als het kind tijdens de procedure voor de rechter zijn gewone verblijfplaats vestigt in een derde land dat tot het Haags Verdrag is toegetreden.
- 22 De zaak doet ook vragen rijzen over de uitlegging van artikel 61 van de Brussel II-verordening. Zoals reeds is opgemerkt, houdt dit artikel in dat deze verordening voorgaat op het Haags Verdrag wanneer het kind zijn gewone verblijfplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat. Uit dat artikel blijkt echter niet welk tijdstip tot uitgangspunt moet worden genomen om uit te maken waar het kind zijn gewone verblijfplaats heeft (zie de opmerkingen hierboven met betrekking tot de overeenkomstige vraag bij de toepassing van artikel 8, lid 1). Het is evenmin duidelijk of het artikel enkel geldt voor betrekkingen tussen de lidstaten dan wel of er sprake is van een ruimere werkingssfeer (zie artikel 60 [van de Brussel II-verordening]).
- 23 De onderhavige vragen zijn in de lidstaten beoordeeld door nationale rechterlijke instanties. De Franse cassatierechter heeft in een arrest geoordeeld dat de Franse rechter zijn bevoegdheid verloor toen de gewone verblijfplaats van de kinderen

waarop de zaak betrekking had werd verplaatst van Frankrijk naar Zwitserland tijdens de procedure voor de rechter [zie arrest nr. 557 van 30 september 2020, 19-14.761, Cour de cassation, Première chambre civile (hoogste rechterlijke instantie in burgerlijke en strafzaken, Eerste civiele kamer, Frankrijk), FR:CCASS:2020:C100557]. Soortgelijke beoordelingen zijn verricht door Duitse rechters [zie bijvoorbeeld Oberlandesgericht Frankfurt am Main (hoogste rechterlijke instantie van de deelstaat Hessen, Duitsland) van 5 november 2019, 8 UF 152/19, DE:OLGHE:2019:1105.8UF152.19.00, Saarländisches Oberlandesgericht (hoogste rechterlijke instantie van de deelstaat Saarland, Duitsland) van 26 augustus 2015, 9 UF 59/15, DE:OLGSL:2015:0826:9UF59.15.0A Kammergericht Berlin (hoogste rechterlijke instantie van de deelstaat Berlijn, Duitsland) van 2 maart 2015, 3 UF 156/14 en Oberlandesgericht Karlsruhe (hoogste rechterlijke instantie van de deelstaat Baden-Württemberg, Karlsruhe, Duitsland) van 12 november 2013, 5 UF 140/11].

- 24 In de rechtsleer zijn verschillende opvattingen verdedigd wat betreft de wijze waarop artikel 8, lid 1, en artikel 61 moeten worden uitgelegd in de aan de orde zijnde situatie. Sommige auteurs zijn van mening dat het beginsel van perpetuatio fori ook van toepassing is bij de verplaatsing van de gewone verblijfplaats naar een derde land dat is toegetreden tot het Haags Verdrag (zie bijvoorbeeld Richard Blauwhoff en Lisette Frohn in Vesna Lazic (red.), *Regulation Brussels II bis Guide for Application*, 2018, blz. 86 e.v., alsmede Thalia Kruger en Liselot Samyn, „Brussels II bis: successes and suggested improvements”, *Journal of Private International Law*, 2016, blz. 153). Andere auteurs zijn daarentegen van mening dat de Brussel II-verordening geen voorrang heeft op het Haags Verdrag wanneer het kind zijn gewone verblijfplaats vestigt in een derde land dat is toegetreden tot het verdrag (zie bijvoorbeeld T.M. de Boer, „What we should not expect from a recast of the Brussels II bis regulation”, *Nederlands Internationaal Privaatrecht*, 2015, blz. 15 e.v., alsmede Ulrich Magnus en Peter Mankowski (red.) „European Commentaries on Private International Law”, *Vol. IV Brussels II bis Regulation*, 2017, art. 61, opmerking 2).
- 25 Gelet op het voorgaande kan niet worden aangenomen dat het duidelijk is of vaststaat in hoeverre een rechter van een lidstaat zijn bevoegdheid behoudt in zaken betreffende de ouderlijke verantwoordelijkheid wanneer het kind, nadat de zaak aanhangig is gemaakt bij een rechter in een lidstaat maar voordat de zaak is afgedaan, zijn gewone verblijfplaats verplaatst naar een derde land dat is toegetreden tot het Haags Verdrag.

Verzoek om een prejudiciële beslissing

- 26 De Högsta Domstol verzoekt het Hof van Justitie van de Europese Unie om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag.

Behoudt een rechter van een lidstaat zijn bevoegdheid krachtens artikel 8, lid 1, van de Brussel II-verordening wanneer de gewone verblijfplaats van het kind waarop de zaak betrekking heeft, tijdens de procedure voor die

rechter wordt verplaatst van een lidstaat naar een derde land dat is toegetreten tot het Haags Verdrag van 1996 (zie artikel 61 van de verordening)?

Verzoek om een versnelde procedure

- 27 De zaak heeft betrekking op het gezag over en de verblijfplaats van een in 2011 geboren jongen. Zij zaak is in 2019 aanhangig gemaakt. Het is van belang dat zo snel mogelijk over de bevoegdheidskwestie kan worden beslist. De Högsta Domstol vraagt daarom het verzoek om een prejudiciële beslissing te behandelen volgens de versnelde procedure (artikel 105 van het Reglement voor de procesvoering).

WERKDOCUMENT